

ПИТАЊА ЗА МАТУРСКИ ИСПИТ
Образовни профил: ЕКОНОМСКИ ТЕХНИЧАР
Изборни предмет: ОСНОВИ ЕКОНОМИЈЕ

1. **Настанак и развој економских наука** (меркантилизам, физиократизам, класична школа политичке економије; марксистичка школа; неокласична школа; кејнзијанска економија; монетаризам; појам и предмет политичке економије)
2. **Производња** (друштвена производња; фактори производње)
3. **Производне снаге и производни односи**
4. **Економски принципи пословања**
5. **Нужност производње-производња и људске потребе**
6. **Техничка и друштвена подела рада**
7. **Сразмеран распоред друштвеног фонда рада**
8. **Друштвени бруто производ (бруто домаћи производ) и фактори који га одређују**
9. **Појам националног дохотка и његова расподела**
10. **Потребан производ и вишак производа**
11. **Друштвена репродукција и њени облици**
12. **Појам и карактеристике натуралне и робне производње**(услови настанка робне производње; облици робне производње и њихове карактеристике)
13. **Роба и њена својства**
14. **Тумачење вредности робе**(одређивање величине вредности робе; изражавање величине вредности робе; развој облика изражавања вредности робе)
15. **Новац – појам и функције**
16. **Инфлација и дефлација**
17. **Паритет и девизни курс**
18. **Девалвација и ревалвација**
19. **Закон вредности- каактеристике и функције**
20. **Тржишна вредност робе и фактори који је одређују**
21. **Тржишна цена робе и механизам њеног формирања**
22. **Тржиште; понуда и тражња**(функције тржишта; врсте понуде; ценовна еластичност понуде; тражња; ценовна еластичност тражње)
23. **Усклађивање понуде и тражње у условима слободне конкуренције и у условима монопола**
24. **Основне карактеристике капиталистичког начина производње**
25. **Радна снага као роба**
26. **Производна функција**
27. **Производња вредности и вишка вредности** (постојани и променљиви капитал; методи за повећање вишка вредности)
28. **Појам и нужност акумулације**(технички, вредносни и органски састав капитала; начини употребе акумулације)
29. **Појам обрта и кружног кретања фактора производње**(стални и оптицајни капитал; време обрта)
30. **Трошкови производње и цена коштања робног произвођача**
31. **Појам и суштина профита и профитне стопе**
32. **Најамнина као облик дохотка радничке класе**(појам, суштина, висина најамнине; облици плаћања радне снаге; утицај државе и синдиката на кретање најамнине)
33. **Индустријски капитал и индустријски профит** (појам и суштина профита; функција профита; екстрапрофит; закон просечног профита)
34. **Трговачки капитал и трговачки профит** (појам и економско значење; трошкови промета и њихов карактер; структура продајне цене трговине)

- 35. Зајмовни капитал и камата** (појам; економско значење; камата; банкарски капитал и банкарска добит)
- 36. Акцијски капитал и дивиденда** (појам и значај; дивиденда; номинална и продајна вредност акције; врсте и значај хартија од вредности)
- 37. Земљишни капитал и земљишна рента** (појам и значај, начин формирања цена пољопривредних производа; закупнина и земљишна рента; облици ренте)

ПИМЕРИ ЗАДАКА:

- 1) У једној привредној грани постоје три групе произвођача са различитим условима производње: прва група производи 1.000 ком производа, друга 2.000 ком а трећа 7.000 ком. Ако је време потребно за производњу датог производа за прву групу 6 часова, другу 7, а трећу 8 часова одговорити:
- а) која група робних произвођача има најбоље, а која најлошије услове производње?
 б) колика је величина вредности робе у тој привредној грани?

- 2) Дата је прометна вредност:

$$1 \text{ књига} = 6 \text{ свесака}$$

$$12 \text{ h} = 12 \text{ h}$$

Ако се време за производњу књиге смањи на 10 h,

- а) каква ће бити нова прометна вредност?
 б) Због чега је дошло до скраћења времена за производњу књиге?

- 3) Курс евра за динар је предпоставимо, 1 еур = 100 динар. Ако је у датој години стопа дефлације износила 10%, а стопа ревалвације 5%:

- а) израчунај нови курс за 1 еур
 б) по извршеној девалвацији од 20% динар је: (заокружи тачан одговор)
 1) прецењен
 2) подцењен

- 4) У табелу кретања укупних и граничних трошкова упиши број у празна поља:

Обим производње (Q)	0	1	2	3
Укупни трошкови производње	30	60	85	105
Гранични трошкови производње	0		25	

- 5) Ако је у производњу уложен стални капитал у износу од 200.000, стопа амортизације је 10%, трошкови предмета рада за 200 комада су 30.000, а трошкови радне снаге за 200 комада такође 30.000. Израчунај цену коштања.

- 6) Уложени стални капитал 200.000; амортизациона стопа 10%, трошкови предмета рада за 500 комада производа 20.000 динар, а трошкови радне снаге за 500 ком. 10.000.

Израчунати:

- А) цену коштања за обим производње од 500 ком
 Б) цену коштања за обим производње од 100 ком.

- 7) У производњу уложен стални капитал у износу од 100.000 ,оптицајни у износу од 40.000, радна снага је 50% оптицајног капитала, стопа амортизације је 10%; број обрта је 3 а стопа вишка вредности је 100%. Напиши структуру произведене вредности робе.
- 8) Предујмљени стални капитал је 100.000дин. Постојани капитал износи 80.000дин, а део који отпада на фиксни капитал учествује са 75% у постојаном. Стопа амортизације је 10%. При стопи вишка вредности од 100% и једнакости m и pf , израчунати:
- а) трошкове производње
б) профитну стопу
- 9) Утрошени фиксни капитал износи 10.000дин. Стопа амортизације је 10%. Оптицајни капитал износи 40.000. Уколико је предујмљени варијабилни капитал 50% од масе оптицајног капитала, а реализована вредност предузећа износи 78.000дин, утврдити:
- а) трошкове производње
б) структуру реализоване вредности;
в) профитну стопу
- 10) Предујмљени стални капитал износи 100.000, а оптицајни 100.000. За радну снагу се издваја 60% оптицајног капитала. Стопа амортизације је 10% а број обрта је 3. Стопа вишка вредности је 200%. Израчунати:
- а)структуру произведене вредности
б) годишњи износ амортизације
- 11) Уложени капитал у производњу предузећа износи 400.000дин. Структура произведене вредности на крају дате године износи $300.000c + 100.000v + 100.000m = 500.000$. Оптицајни капитал износи 40% постојаног капитала. Стопа амортизације је 10%. Израчунати:
- а) суму сталног и оптицајног капитала
б) износ годишње амортизације
в) стопу вишка вредности
- 12) Уложени капитал за производњу дате робе износи 5.000.000дин. Трошкови за производњу 1.000ком ове робе износе 500.000дин.(100.000амортизација, 200.000 утрошене сировине и 200.000 најамнине). Колика треба да буде тржишна цена по којој ће се реализовати ови производи да би произвођач остварио профитну стопу од 10%?
- 13) Утрошени капитал у датом предузећу за два обрта износи 100.000. Амортизација износи 20.000, а стопа амортизације 10%. За два обрта произведено је 100 ком робе. Тржишна цена по којој се врши реализацијна робе је 1.400дин. Израчунати масу профита и висину профитне стопе коју остварује овај произвођач?
- 14) Трговачки капитал датог трговца износи 100.000дин. Робу коју продаје трговац набавља по цени од 80 дин. Чисти трошкови промета за реализацију 1.000 комада ове робе износи 10.000дин. Колика треба да буде маржа да би овај трговац остварио профитну стопу од 5%, односно, колика ће бити продајна цена робе у овом случају?
- 15) Трговачки капитал одређеног трговца износи 200.000дин. Тржишна цена по којој се продаје дати производ износи 100дин, док чисти трошкови промета износе 20.000. Колику ће профитну стопу остварити овај трговац ако:

- а) у једном обрту реализује 200ком ове робе
- б) у два обрта реализује 300ком ове робе
- в) у три обрта реализује 400ком ове робе

16) У дато акционарско друштво уложен је капитал од 5.000.000дин. Емитовано је 500 акција. Профит који је остварило ово друштво је 300.000дин. За акумулацију је на крају године издвојено 100.000дин.

Израчунати:

- а) номиналну вредност акције
- б) износ дивиденде по акцији
- в) дивидендну стопу
- г) цену акције ако је каматна стопа 3%

17) За обављање послова платног промета банкарски капиталиста је уложио капитал од 5.000.000дин. Чисти трошкови новчаног промета за обављање послова платног промета износе 100.000дин. Ова банка је у могућности да годишње обави 200.000услуга у платном промету.

Колико треба да износи банкарска тарифа да би за овај обим услуга овај банкар остварио профитну стопу од 8%?

18) Дата банка на прикупљена средства у износу од 5.000.000дин плаћа пасивну каматну стопу од 5%. Чисти трошкови новчаног промета износе, у овом случају, 100.000дин. Колика треба да буде активна каматна стопа да би банка на свој капитал од 1.000.000дин остварила профитну стопу од 7%.